

Unitárius Közlöny

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTI

Dr. BOROS GYÖRGY.

TARTALOM:

A szerkesztő asztaláról	17	☐	Az unitárius név. Füzesgyar-	
Családaink az egyházi életben		☐	matról	27
Kisgyörgyi Sándor	22	☐	Levél a szerkesztőhöz. Ürmössy	
Romlott gyermekek. Székely		☐	Jenő	28
Jenő	23	☐	Egyházi és iskolai mozgalmak	30
Gyulay László (arcképpel)....	26	☐	Értesítés. Ferencz J. püspök	31
Nők világa	27	☐	Pályázat vallástanárságra	32

Egyleti tagok és előfizetők az új év első hónapjaiban küldjék
be csekély díjukat s csatlakozanak a „Unitárius Közlöny”
pártolóihoz.

*Többeknek egy mutatóvényszámot is kül-
döttünk, hogy barátjuknak elküldhessék,*

Az „Unitárius Közlöny“ pártolói.

Mindig szaporodó olvasóinknak alább következő díszes sora mutatja, hogy az „Unitárius Közlöny“ ért szívesen adoznak. Köszönjük az előljáróknak s kérünk mindenkit, hogy tármiily csekély összeggel csatlakozzék. Buzgóságából önkéntesen adakoztak:	25. Özv. Gál Sándorné Valaszút.	2 K
1. Báró Petrichevich Horváth Kálmán	26. Dr. Hantz Györgyné Kolozsvár	5 K
2. Arlov Viktorné Sopron 2 szegény helyett	27. Pál Miklós Lugos	1.20 K
3. Boros György Ladamos	28. Perczel Ferencné Budapest	42 K
4. Röschner Valéria Kolozsvár	29. Balázs Janos Szentháromság	1 K
5. Dr. Hankó Domokos	30. Nagy Béla Kraszna	10 K
6. Firtos Dénes Beszterce	31. Dr. Fleischmann Manoné és leánya Budapest	6 K
7. Pákei Lajos Kolozsvár	32. Józán Miklósné Budapest	4 K
8. Dr. Ferenczi Géza képviselő	33. Boér Gergely Kolozs ar	10 K
9. Ifj. Pataky László képviselő (ígéret) Dézsfalva	34. Ürmösi József lelkész 2 példány Unitárius Közlönyt	4 K
10. Gyulay Árpád Kolozsvár	35. Varga Dénesné Torda 1 pd. U. K.	1 K
11. Dr. Kozma Endre Székelyresztur	36. Szabó Mihály Kolozsvár	1 K
12. Létay Gábor Lugos	37. Dr. Geley József B.-hunyard	2.60 f
13. Berde Ferenc jbiro Fogaras	38. Nagy Elemér Gurahoncz	2 K
14. Szentannai Sámuel	39. Vásárhelyi F.-né Szentgyörgy	2 K
15. Pap Mózes igazgató-tanár	40. Kádár József Dés	2 K
16. Ekárt Andor lelkész	41. Gálfalvi István Harangláb	2 K
7 Kiss Sándor esperes	42. Csiky Károly Kolozsvár	1 K
18. Vaska Béla lelkész Kőkös	43. Nagy Elemér Szentkereszt	3 K
19. Vári Albertlelkész	44. Ifj. Izsák Antalné Dés	2 K
20. Orbók Ferenc Kolozsvár	45. id. Daniel Gábor Budapest	8 K
21. N. N. főtanácsi tag	46. Hegedüs Mihály Prázmár	1 K
22. Ürmösi Károly lelkész	47. Kiss Kovács István Kolozs.	1 K
23. Dr. Boros György Kolozsv.	48. Nagy Gergely Nagykaroly	1 K
24. Kovács József Kolozsvár	49. Létay László Temesvár	1 K
24. Péterfi Zsigmond Kolozsvár	50. Gál Ambrus	1 K
	51. Csipkés Manó	1 K
	52. Maté Sándor Bágyon	1 K
	53. Szatmári Miklós Újzsoltza	60 f
	54. Mörzler Márton Kolozsvár	2 K
	55. Röscher Valéria (2-ik adomány)	2 K
	56. Ürmössy Jenő M.-Palatka	100 K

A nők figyelmébe. Több ízben tapasztaltuk, hogy nőink közül sokan szeretnék megszerezni a »Szívemet hozzád emeltem« női imádságos könyvet, de az árát igen magasnak találják. Minthogy az írónak és kiadónak az volt a főcélja, hogy minél több nő találjon benne lelki vigasztalást és enyhületet, az érdekeltek figyelmébe hozzuk, hogy ha egy községből egyszerre *legalább öt példányt* rendelnek, egy példány ára 2 kor. 40 fillér helyett 2 kor. lesz s a postai költséget is a kiadó fizeti. Az imakönyv nagyon tartós és díszes teljes vászon kötéssel van ellátva. Bőrkötés 6 kor., selyemes bársony 10 kor, gyönyörű bőrkötés 14 korona. Ajándéknak bármelyik alkalmas.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

Kiadja:
A DÁVID FERENCZ-EGYLET.

Szerkeszti:
Dr. BOROS GYÖRGY

Előfizetési ára: 2 k. 40 fillér. Egy szám ára: 24 fillér. Egyleti tagok, 5 évi kötelezettség-gel, egy évre 2 koronát fizetnek.

Minden pénz Gálfi Lőrincz egyll. pénztár-nokhoz küldendő Kolozsvárra. — Hirdetések jutányos árban fölvetetnek. — Kéziratokat nem adunk vissza.

A szerkesztő asztaláról.

Ki a nagyobb jöltevő? Az-e a ki jó ebédrel lát el, vagy az, a ki egy jó gondolatot ad? Mi az utolsót tartjuk nagy és valódi jöltevőnek, azt a ki egy jó gondolatot ad, mert igaz, hogy az ebédet élvezzük, hasznát is vesszük, de ha a gyomrunkat nem rontjuk el vele, egy fél nap múlva már csak a halvány emléke a mienk. Ellenben a jó gondolat gyökeret ver lelkünkben, új gondolatot ébreszt, benépesíti lelkünket eddig ismeretlen nagy eszmékkal, melyek új munkára, új vállalatra serkentenek, tehát a mindennapi kenyeret, a munkával járó boldogságot biztosítják számunkra. Ezért becsülön én nagyra az olyan könyvet, ujságot, még a kis papirlapot is, a melyben egy jó gondolatot találok. Ezért szeretem az olyan papot, a ki gondolatot prédikál, de szerintem nem csak az a pap, a ki szöszékről beszél, hanem mindenki, a kinek szavát hallhatom.

*

A gondolat. Ősszel mindenhol láthatni, miként szállongnak holmi apró sárkányok a levegőben. Keressük a kis törpéket, a kik fölbocsájtották, de sehol sem látjuk. Az iskolában, vagy a természetrajzi könyvekből megtanulhatjuk, hogy ezek a kis sárkányok picinyke pókokskák léghajói. Az anyapók elbocsátja utjokra s ők mennek, repülnek a merre a szél hajtja, s egyszer valahol megszállnak, tanyát vernek. Éppen így száll a gondolat is, de a gondolatnak sokkal többféle szállítója van. Az írás, főképpen a nyomtatott, rendkívül gyorsan repíti szét. Az emberek tovább viszik, hol megtoldva, hol megessonkítva. A szöszék a legáltalánosabb gondolat szóró. Erről minden vasárnap millió, meg millió ember viszi tovább. Ha mindig mindenki csak jó gondolatot közölne, az emberek rendre mind megjavulnának.

Ha szivedben nagyobb volna a szeretet, mint a gyűlölet, te sokkal boldogabb volnál, mert a gyűlölet szűrő tövis, a mely mindig növeli a sebet maga körül, mignem az egész szív, majd az egész lélek beteggé lesz, te pedig keresed az orvost, de hiába keresed, mert betegséged innár gyógyíthatlan. Okos ember addig veti ki szivéből a gyűlölet szálkáját, amig nem nő gerendává, mert akkor már késő. Az ilyen okos embert nevezem én bölcsnek és Jézus igaz tanítványának.

*

A jó pásztor őrizi a nyáját és gondot visel a báránykákra. Ő tudja, hol legelnek, tudja hol kapnak oly forrást, a honnan ihatnak, eltereli őket onnan, a hol mételyt szedhetnének föl. De a nyáj is hűséges az ő pásztorához. Szavát megérti, hangját ismeri s egyetlen intésre engedelmeskedik neki és a tilalmas felé nem közeledik.

Ismertem egy jóságos székely anyát. Sok gyermeke volt, de a papnénak jóval több. Ez az anya oly hűséggel felkereste a papi lakot, mint ha a papi gyermekeknek is őriző pásztorra lett volna. Láta és tudta, hogy kedves papnéjának jól esik a szives figyelem. Mindkettő megkönnyebbült midőn elpanaszolhatták egymásnak az élet sok baját, gondját.

*

A protestáns theológiák ifjai febr. 3-ik s következő napjain Kolozsvárt gyűlést tartottak. Öt református, három evangélikus és egy unitárius, összesen nyolc intézet ifjuságának kiválasztott jeles tagjai, már csak így magában véve is, érdekes, szép társaságot alkotnak, amelyben gyönyörködni lehet. De ha emellett még a nyugodt komolyság, a megfontolt egyetértés uralkodik minden mozdulatukon, akkor valóban elismerés illeti őket. Ránk a három napig tartó tanácskozás azt a hatást tette, hogy a jövőendő papjai komolyan fogják föl az előttük álló nagy föladatakat. Szeretnek is, tudnak is gondolkozni.

*

A theologus ifjak szövetkezése nem új keletű dolog. Több éve kísérleteznek, de hol egy, hol más ok miatt sikertelenül. Ez uttal annyiban célhoz jutottak, hogy alapszabályaikat megállapították s a szövetség tisztikarát megválasztották. A szövetkezetbe bele vannak véve az unitárius theologusok is, sőt egyik al-elnöki tisztet unitáriussal töltötték be. Ez így véve nagy és örvendetes eredmény, mert azt mutatja, hogy ők, a kiket sem magas egyházpolitikai érdek, sem dogmai tekintet nem vezet, — többre becsülik a szeretetet és az egyetértést mindennél. Nem

is vallják kárát, mert mind a vallásos életnek, mind a keresztényi szeretetnek nagy szolgálatára lesznek, s egyházaikat biztonnal jobban felvirágoztatják, mint azok, a kik csak azt keresik, a mi elválaszt. Bizony kedves látvány volt midőn a debreceni református ifjak a kolozsvári unitáriusokkal megkötötték a barátságot és együtt írtették a szeretet vendégségének poharát.

*

Mindenki meglegedve jött el a D. F. E. estélyéről febr. 7-én. A concert olyan nagyszerű volt, a melyet még ebben a városban is ritkán élvez a közönség. A felolvasás okos, kedves, a szavatok kiváló, a zongora-játékok meglepők, az énekek elragadó. Négy nő, hat férfi mind a legjavából. Mindenre meik felelt a közönség, — mert a nagy tornacsarnokban semm üres hely nem maradt. Élvezhettük a teát, kedves asszonyaink társaságában, a táncot is szép ifjuságunk között.

*

Ha nem mondanók is immár mindenki tudja, hogy a Dávid Ferenc Egylet csak kölcsönös elhatározással és meg-megujuló áldozattal tarthatjuk fenn. Ne gondolja az olvasó, hogy ettől az áldozattól megmenekülhet. Ha megmenekül, annál rosszabb, mert nem a D. F. E. veszít, hanem az, a ki azt hiszi, hogy takarékos volt. Vannak olyan dolgok, a melyek szemmel nem láthatók s kézzel nem foghatók meg s mégis meg vannak és működnek.

*

Unitáriuskodás. Nem valami könnyű, nem is nagyon szép szó, de annál tartalmasabb. Azt jelenti, hogy minden unitárius ember, de minden gondolkozó egyén, a ki hiszen Istenben és bizik az emberiség jövőjében, arra törekszik, hogy az isteni sugalom és az emberi gondolat erkölcsi érzés alapján kormányozza minden ember s minden más ember életét és cselekedetét.

*

Huszonhárom felnőlt embert tanított meg irni és olvasni egy tanítónő Pálfi Jakab Juliánna, Kajávtó kolozsmegyei községben. Talán soha sem láttunk bolbogabb embert. Mintha legalább is egy nagy vagyont nyert volna! Szívünkben üdvözljük!

Családaink az egyházi életben.

A családalapítás gyakorlása egykoru az emberiséggel, a mit a teremtés története szépen és ékesen igazol. — Ebben volt lerakva és biztosítva az emberi nemzet fennmaradásának és mivelődésének alapja eleitől fogva s ma is ezen a biztos alapon látjuk fenállani és a tökéletesség felé haladni az emberiséget.

A jó családok a vallásos élet melegágyai, mert ezekből kerülnek ki, a szülők gondos nevelése és jó példaadása mellet, az egyház fenntartó oszlopai, áldozó erényü munkás tagjai s őrizetéről és fejlődéséről atyailag gondoskodó hiv vezérei.

A családok élete belejátszik a haza és a nemzet életébe is, de legfontosabb szerepe van az egyház életében, mert ez minden jölékeknek legközvetlenebb közös otthona, ahol Istenével, mint édesatyjával társalognak, örömet megszentelődni, bánatát megvigasztalódni legközvetlenebbül érezheti, vallásos érzelmeinek nemes cselekedetekben való megnyilatkozásához erőt, bátorságot merithet.

Vegyük csak gondolóra a mi unitárius egyházunkat s a mindennapi tapasztalat után indulva, minden nehézség nélkül világossá lesz előttünk, hogy a multakban annyit üldözött, jogaitól és javaitól sokszor megfosztott és nagy fejedelmi adományokkal sohasem támogatott egyházunk, falukon és városokon, kisebb nagyobb gyülekezetekké alakulva, miként tartotta fenn magát s miként nyert ujjab meg ujjab támogatást, erősödést a benne élő, bár szerény tehetségű, de lelkesülni tudó és áldozni kész családok által?

Ilyen családok pedig, hála az egek urának, mindig voltak s vannak és lesznek is. mert valamint a szent Dávid parancsa: *Tégy jól, a te jóakaratedből, a Sionnal*, nem volt pusztáb n elhangzó szó, ugy az apostoli intésnek is: *A szentek szükségére adakozók legyetek!* mindig voltak hiv követői s ezeknek nemes példáin növekedvén a családok gyermekei, bizonyal hihetjük, hogy az áldozatkészség szent erénye a messze jövőben is erős oszlopa lesz az egyházi élet biztosításának.

Szegények és gazdagok egyaránt versenyeznek az áldozatokban a szerint, a mint hagyományos szokássá lett az egyes családokban *az anyaszentegyház iránti buzgó szerelem*. Egyiket az örvendetes valósulásra jutott reménység boldogító eredménye, másikat a lesújtó fájdalomban s a mérhetetlen gyászos szenvedés ölében talált vigasztalódás érzete, Isten iránti hálára s ennek kapcsolatán az egyház iránti jó cselekedetre vezet, a

mint ezt hosszas és már végéhez közeledő lelkészi és esperesi pályámon sokszor tapasztalám.

Hányszor töltötte el lelkemet, az itt és ott tapasztalt jó-lelkű áldozatok látásán érzett magasztos öröm? Hányszor lát-tam a szegény özvegyek filléreit sorakozni a gazdagok nagyobb áldozatai mellé, hogy az egyház, valamely közbejött romlásán közös jóakarattal segítsenek? És hány-szor tapasztaltam, hogy egy-egy hanyatlásra indult s a részvétlenség miatt romlás felé közelgő egyházközség új életre hívásához, ujabban támadt buzgó lelkek adták meg a jelszót s az egyházas szellemet féltékenyen őrzött jó családok tevékeny áldozatai mentették meg a végromlástól s adtak új irányt annak fejlődéséhez, föl-virágzásához.

Nekem úgy tetszik, hogy a családok életében legnagyobb áldásul adatott a vallásos érzés, amely az Istent, Jézus pél-dája után, édes atyjának és az embereket testvéreknek hirdeti s ez által Isten- és emberszeretetre vezérel. Amely családok lelkében honos ez az érzelem, ott nem burjánozhatik fel az erkölcstelenség, roszakarat, boszu és irigység, hanem ezek helyett a család jólléte és egész munkálkodása azon a jelszón alapul, amelyet Jézus egész életével érvényre emelni törekedett: *Dicsőség legyen Istennek, béke a földön és az emberekhez jóakarát!* Ennek hatása alatt adatott ki a legelső parancsolat: *Szeressed az Istent és szeressed felebarátodat!*

Ahol ezeken építik fel a család belső életét, legnagyobb áldásul veszik a vallásosságot s az egyházas szellem ápolásá-val a munkás és takarékos életet és az ebből származó lelki megelégedést és boldogságot, a miből önként következik az egyház iránti szeretet, áldozatkészség és szent öröm. És a midőn a családok életében erősödni látjuk az egyházi étellel való szentszövetséget, kettős öröm tölti el lelkünket, mert nemcsak a család jelen boldogságának látása örvendeztet, ha-nem az ilyen családi élet példáján növekedő ujjabb nemzedék jövő boldogulása és általok is az egyháznak leendő boldo-gitása édes és biztató reményt ad.

Ezek szerint hát, akik az egyházért élni és munkálkodni lelkökhöz forrott kedves kötelességül ismerik, s az egyházi élet jövő fennmaradását és boldogulását szívök szerint óhajtják, igyekezzenek — családi életök áldozó erényeinek gyakorlá-sával Isten szerint való életet élni s utódaikat is ebben gya-korolni, Istent és embert szeretve hív és igaz munkában lelmi megelégedést s örömet! E végre legyen jelszavunk az apostol intése: *Vigyázzatok a nyájra, melyben a szentlélek vigyázókká tett titeket!*

Kisgyörgy Sándor.

Romlott gyermekek.

A napokban az utcasarkon egy jókora kis fiu, 13 éves lehetett, állott és kínálta 4 filléres ujságját. Szívesen vettem, de nem szívesen emlékezem vissza rá, mert midőn elváltunk megpillantottam, lábán kötővel odaszoritva talpnélküli rongyos cipő volt. Nem volt nagy hideg. A fiu nem didergett, talán nem is fázott. El volt foglalva az ujságjával. Mégis magához kötötte szívemet s ma is ott tartja.

Egy korábbi alkalommal két suhanc fiu, ezek is olyan 14 év körüliek lehetnek s elég jó ruha volt rajtuk, jött szembe az utcán. Szitkozódtak, ledérkedtek s éppen előttem egy kis leányt erősen meglöktek. Figyelmeztettem, hogy nem szabad bántani. Nagyon gorombán visszafeleltek és tovább mentek. Egy jó emberem látta a jelenetet s azonnal megszólított s jóakaratulag így szólt:

— Hogy áll szóba az ur azokkal. Nem tudja, hogy azok valahol meglesik és kővel megdobálják. Jaj azok szörnyű gazemberek! — Az én iparos barátom tudta, vagy tudhatta kivel van dolgom. Én megtöbbször és azóta sokszor elmondottam az esetet.

Most újból előttem áll, de úgy tetszik, hogy nemcsak ebben az utcában, nemcsak ebben a városban, hanem még a falukban is látok olyan elvetemült, züllött fiut, elvértve leányt is. Egy nagy hadsereg telne ki ezekből a roszt uton járókból.

A jó hadsereg javítani is, rontani is tud. Jó hadvezér vezetése alatt sokat lehet elérni velök. Ha magukra hagyjuk még jobban összekeverednek azzal a szennyel és piszokkal, amelyet arcukról nem akarnak, a szívükről nem tudnak lemosni.

Egész köteteket lehetne betölteni azokkal a mesékkel és rémhistóriákkal, amelyek az ilyen gyermekek életéhez fűződnek a 10—20 év között. Olvasóinkra bizzuk, hogy a maguk emlékezetéből állítsák elé a kis gonosz Pisták és szurtos Jancsik viselt dolgait. Mi nem lehetünk ezen a helyen regényírók, hanem maradunk iránymutatóknak.

Közelebbről megalakitották Kolozsvárt a „Gyermekvédő ligát.”

Éppen azokra a gyermekekre irányul a figyelem, akik immár kinőttek a szülői fegyelem alól s akiknek nincs szülőjük. Azokra akik télen fölverik a szomszéd pincéjét, vagy kamráját, nyáron a gyümölcsös kertjét.

Hogy lehessen elbánni velök? Ugy ha minden jó ember védelmökre indul, úgy ha nem megvetéssel fordulunk el tőlük, hanem szeretettel közeledünk feléjük, hogy ők bizalommal viseltessenek irántunk.

Gyönyörű feladat, ámbar nagyon nehéz, mert miként a tövisgyomlálásnál, itt is kapunk kézzsurást s még nagyobb bántalmat is. A rosz gyermek olyan mint a vad csemete. Csak beojtással lehet megjavítani. — Törzse erős, levelei épek, csak a virágzása gyenge s a gyümölcse fanyar és haszontalan.

Hát ha egy izletes szép almáért érdemes fáradni és várakozni, egy becsületes jó emberért nem sokkal inkább-e?

Először higyjük el, hogy senki sem olyan rosz, amilyennek látszik. A megvadult makrancos paripát egy biztos kezű ember szép szóval magához téríti s nemcsak az ember, hanem maga az oktalannak nevezett állat is, örvend az eredménynek.

Eppen azért kell az ijura forditanunk figyelmet, mert abban a makacsság és rosz, még nem szilárdult meg.

Nagyon szeretnők ha az, aki szavainkat olvassa és hallja, azonnal megnevezné magának, vagy bizalmasának, kiknek volna szükségük erre az elbánásra? Még jobban szeretnők ha akadna is azonnal valaki, aki elhatározná, hogy azt a bizonyos gonosz Pistát megszólítja s ha módját ejtheti megis bizza valamelyes kis munkával.

Csak az első lépés nehéz.

Amikor javíthatatlanra akadunk, legyen gondunk arra, hogy a Gyermekvédő ligának Kolozsvárra bejelentsük, kezébe adjuk. Ő majd szakszerűleg fog elbánni vele.

Egy másik föladatunk, hogy azt, akit a törvény megbüntetett, mi ne büntessük. Akit lopás miatt elzártak, ne nevezük „tolvajnak“, mert ezzel ismét belekergetjük a bűnbe.

Könnyebb rosszat tenni, mint jót, de jót tenni erény.

Székely Jenő.

GYULAY LÁSZLÓ

szül. 1832., megh. 1909. jan. 25-én.

Megilletődéssel vesszük kezünkbe a tollat, mert olyan nemes szívű jó embert, oly elsőrendű unitárius férfiut kell elbúcsúztatnunk, a kit nagyon nehéz lesz pótolni.

Gyulay László minden ízében Ielkes és áldozó unitárius volt, de sem nem elfogult, sem nem szűkkeblű másokkal szemben. Olyan volt, mint a legjobb családapa, a ki nagyon szereti gyermekit, — de azoknak barátait mindig örömmel látja maga körül.

Gyulay László bizalmas embere volt Ferencz József unitárius, és jó barátja Szász Domokos ev. ref. püspöknek. Soha senkitől sem követelt magának semmit, de a legnagyobb bajban mindig legelőször jelent meg, hogy segítsen. Mikor köszönetre került volna a sor, már hiába keresték nem volt megtalálható.

Sok gyásháznál tőle kapták az első vigasztalást s a legnehezebb föladatokat észrevétlenül úgy végezte el, — mintha a család tagja lett volna. Ezt a megbecsülhetlen érdemét ismerve jól esett szívünknek, hogy a legutolsó pillanatban ott voltunk

ágya mellett. Csöndesen, békésen, zajtalanul húnyt el. Éppen úgy, a hogy élt. Régóta gyöngékedett, de betegségével nem terhelt senkit. Még az utolsó napon is fölkelte ágyából. A milyen kis termetű, éppen olyan élénk és energikus volt.

Minden unitárius ügyet magáénak tekintett. Ha adakozni kellett Gy. L.-ra mindig bizonyosan lehetett számítani. Ha közügről volt szó, ő mindig helyt állott. — Nagyon kevés világi ember mondhatja el, hogy a hódmezővásárhelyi és fűzasgyarmati új egyházakat látta. Gy. L. nem mulasztotta el ezt a kellemes kötelesságot.

Nagyon jó gyakorlati érzéke volt. Kolozsvárt minden olyan bizottságba kinevezték, a hol pontos és gyors munkát vártak. Új és régi házak építése kör l ő bizonynyal ott volt. — Elnöke volt a számvevő- és nyugdíj bizottságnak.

Unitárius érzelmét mutatja hogy a kolozsvári kollegiumhoz ezer koronás alapítványt tett. Jellemző rá nézve, hogy két-ezret akart adni s egyik jó barátja figyelmeztetésére szállította egyezerre, hadd maradjon árva unokáinak.

A kolozsvári egyházközségnek tizenhat esztendeig gondnoka volt. Egett a búzgóságtól, hogy a pénzügyi belyezetet javítsa. Gyűjtő-ívét senkisémet utasíthatta el, miután tudták, hogy ő mindig adni szokott. A leányiskola kis növendékeit mindig megajándékozta valamely kedves dologgal. Végül alapítványt tett, hogy ezután is jusson nekik az ővéből.

Itt jegyezzük meg, hogy jó barátai ez iskolai alapítvány gyarapítására koszorú megváltás címen máris szép összeget adtak össze.

Mint családfőben öszpontosult minden jóság, szeretet és gyöngédség. Első neje első gyermeke születésekor elhunyt. — Apai szívével nemesen pótolta az anyai szeretetet is. Unokáit oly édesen nevelte, dédelgette utolsó lehelleig. Második kedves neje és családtagjai is mindig jó érzéssel vették körül, mert tudták, hogy megérdemli.

Közhivatalt viselt 40 éven keresztül szülővárosánál. Legalól kezdette s mint főpénztárnok végezte be. Oly pontos és oly lelkiismeretes volt kényes hivatalában, hogy rá mindig teljes bizalommal tekintettek az érdekeltek.

1848—49-ben, mint 17 éves ifju résztvett a haza védelmi harcában. Két csatán Szebennél és Segesvárnál volt jelen. Elfogták, de tekintettel fiatal korára nem sorozták be, hanem hazabocsájtották.

Temetésén az igaz és mély részvét nagy mértékben megnyilvánult. A kopórsónál Csifó Salamon lelkész, a sírnál gondnoktársa Gyöngyössy Béla és a városi pénztárnok, Fikker Lajos búcsuztak el tőle megható szavakban.

A nagy családban özvegyén kívül, szintén özvegy leánya Tóth Károlyné és négy unoka fogja sokáig, örökké hálásan emlegetni az igazi jó atyát. Mi nagyszámú barátai nem leszüük hűtlenek kedves emlékéhez.

B. Gy.

Nők világa.

A „Nők Világa“ visszakerül ide a régi szük helyére. Egy cseppet sem örvendünk rajta, de nem is veszítjük el reménységünket, mert ha az „Unitárius Közlöny“ költségire adott összegek kimutatását megtekintjük, nőinknek oly nagy számát látjuk ott, a mely bizonyítja, hogy a mi nőink fogékonyok a vallás erkölcsi művelődés iránt, s készek az áldozatra.

Egy mintaszerű nőt veszítettek el az angol unitáriusok. — Pritchard Marian volt a neve. Harminc teljes esztendő t szentelt az unitárius vallás szent ügyének. A vasárnapi iskolai oktatásnak igazi apostola volt. Mint tanító, író, titkár, elnök mindig azért fáradozott. Gyönyörű könyveket irt, elragadó szépen tudott beszélni, ércesen csengő hangján. Elete utolsó napján is egy könyv javításán fáradozott. Beteg volt, de mindig dolgozott, halálíg. Mély, nagy űrt hagyott az angol unitáriusok között. Mint személyes, jó barátunkat fájlaljuk mi is.

Roosevelt az anyákról.

Az amerikai Egyesült Államok volt elnöke — Roosevelt Washingtonban megjelent az *Anyák Kongresszusán* és olyan tanácsokat adott a nőknek, hogy jónak látjuk lejegyezni nőolvásoinknak.

Az anya a nemzeti életnek legfőbb és legszilárdabb alapja. Sokkal fontosabb tényező, mint a legkitünőbb államférfi, az üzletember, a művész vagy a tudományos ember.

Megvetem és elítélem azt a férfit, a ki goromba, figyelmetlen, gondatlan, önző a nőekkel s különösen a saját családjában levő nőekkel szemben. Az anyai fájdalmak mindenkit leköteleznek a nők iránt. Nagyon közönséges, durva lelkű ember az a ki nem veszi figyelembe és nem méltányolja azt a sok gyötrelmet, aggodalmat, fájdalmat, a melyet az anyák gyermekeikkel kiállanak. Az anya csak egy éjszakai nyugalmáról sem bizonyos, valameddig gyermekei teljesen nem nőttek föl.

Megvetem és elítélem azt a férfiut, a ki nem ismeri föl s nem érezi a kötelességét teljesítő nő iránti tartozásait. De a nőt is megvetem és elítélem, ha nem teljesíti kötelességét. Eppen olyan szégyen, ha a nő kitér a kötelesség elől, mint ha a katona elhagyja a helyét.

Az unitárius név.

Észak-Amerikában nem mindenik unitárius gyülekezet használja az unitárius nevet. A louisvillei unitáriusok közelebről határozott állást foglaltak mellette. Így nyilatkoznak: az unitárius nevet olyan jónak tartjuk, a melynél jobb nincs. Sokan azt hiszik — így szól a nyilatkozat — hogy ez jobb bármely felekezet nevénel, mert sokkal megfelelőbben kifejezi azt a gyönyörű és lelkesítő gondolatot, a mi az Isten és ember közötti egységben, az összes igazságok egységében és a tudomány egységében s a valláshoz való felszínes viszonyokban rejlik. Ez kifejezi azt az egységet, a melylyel az összes felvilágosult és jó emberek egy közös célra, minden igazsággal igyekezzenek. Kifejezi az emberi nem egységét abban a lelki testvériségben, a mely arra törekszik, hogy az emberszeretetet és istenszeretetet tegye minden nemzetű és fajú emberek között a testvériség és atyafiság összekötő kapcsává.

Füzesgyarmatról.

Folyó évi január hó 24-én volt Füzesgyarmaton Kiss Sándor helyettes lelkész beiktatása rendes lelkésszé. Ugyanekkor volt az egyházköztségben az esperesi vizsgálószték és tisztujítás. A 6 évvel ezelőtt megalakult egyházköztséget ugyanaz a keblitanács vezette ez időn keresztül. Ennek feje idős Gyáni András volt.

Ez az ember az alföldi magyar gazdának és a magyar fajnak egy erős, jól megtermett mintája. Idős ember, hisz 1838-ban született. Apja kisbirtokos volt. Ő azt a kicsit nagyra nevelte. De másnak is szívesen dolgozott. Három ízben volt három-három évig a község birája. Mindenkinek jó tanácscsal tud szolgálni, mert életbölcssége a munka és takarékoság. Ne legyen az ember fősvény — mondja mert a fősvénység nem takarékoság. A cselédekkel, mint családtagokkal kell bántani.

Szeretett templomba járni, már gyermekkorától kezdve. — Saját szavait írjuk ide: „Szerettem hallgatni, a mit a papok mondtak s meg kötelességemnek is tartottam azt hallgatni. — Fiatal koromban szerettem dalolni s mindig kedveltem az egyházi éneket is. A józanságnak vagyok a hive, a részeg embert messze elkerülöm. Magam életemben kétszer ittam többet a kelleténél, de akkor is tudom úgy viseltem magamat, a mint tisztességes emberhez illik. Az unitárius vallásról Papp Lajos rek-

tortól hallottam először. Ez a köztisztelőben álló férfiú, itt iskolamester volt. Különben papi képesítése volt, de az állása jobb volt, mint valami szegény eklézsia. Az unitárius vallás a legtisztább vallás — mondotta ő — ma a reformátusok is foglalkoznak vele.

Ezeket s ezekhez hasonlókat mond az ősz gondnok, kit ez alkalommal az egyházközség közönsége örökös tiszteletbeli gondnokává választott. A hófehérhaju 70 éves ember még korántsem mutat vénembert. Mozgása, beszéde, üde és éltető. — Most unokák veszik körül, kik között hinti szét szeretetének szellemét s hirdeti az örökifjúság titkát.

Ezeket tanuság okáért irtuk, mert az öreg embertől mindig lehet tanulni, de az ilyen bölcs öreg szavát érdemes meghallgatni és megtartani. Még csak annyit mondunk: az Isten Gyáni Andrást sokáig éltesse!

Gyarmati.

Levél a szerkesztőhöz.

Dr. Boros György „Dávid Ferencz egyleti“ titkár urnak

Kolozsvár.

Kedves barátom!

Midőn haza jöttél Angliából magasztos eszméssel megrakottan, ezelőtt 25 évvel az az eszme fogant meg benned, hogy Jézus meleg szeretetében, a mi nagy magyar unitáriusunk Dávid Ferenc neve alatt egyletté alakítsd a hívőknek és szerető szíveknek tömegét.

Egyletté, mely érintkezéseiben, összejöveteleiben, egyes egyének tanításaiban fejlessze és ébren tartsa Jézus és az egymás iránti szeretetet s a kikben szunnyadozik, azokban felkeltse. Hívó szavadra sokan sereglettek köréd. Látszik, hogy az eszme szép és magasztos volt, mert a lelkek szintugy megkívánták az érintkezéseket. Az egylet túlélte gyermek-korát és az ezzel járó járó nehézségeket és a kis mustármagból terebélyes fa nőtt. A kis egyletből nagy lett, sőt számtalan gyökeret és ágakat hajtva ma már egyesíti nem csak az egész unitárizmust, hanem a szabad gondolkodóknak egész légiját is, — itt nálunk Magyarországon.

Most hogy már 25 éves és ily szép multra tekinthetünk vissza, lelkesülten mondhatjuk el, hogy fáradozásaitokat siker koronázta. Az is mutatja az eszme magasztosságát, hogy a nagy

és lelkes tömegén kívül oly kimagasló alakok álltak, munka és vezető társakul melléd, — mint Brassai Sámuel, Ferenc József püspök és Báró Petrichevich Horváth Kálmán főgondnok, kik nemes lelkük nagy súlyával segítették elő a nagy eszmét, a nagy célt, a Jézus és egymás szeretetének felkeltését, melyet te tűztél a zászlóra.

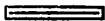
Most, hogy a jelen évi közgyűlésen ismét felemelted kérő és lelkesítő szavad, hogy a kor és szellemi élet haladtával és a megnehezedett életviszonyok és a minden téren való drágulás következtében az egyesület, különösen nyomdai költségek tekintetében fenn tarthassa magas nivóját, hiszem sok lelkesült egyén sietett a maga garassait az egyesület oltárára lerakni. Én a magam részéről szintén e lelkesültek között kívánok lenni és ide mellette küldök száz koronát, mint alapító tag. Kérlek fogadjátok szívesen e csekélységet a „Dávid Ferenc Egyesület javára.“

Maradtam szíves üdvözléssel

M.-Palatkán, 1909. jan. 1-én

Tisztelő barátod:

Ürmössy Jenő.

Az én „Unitárius imádság“-om.

Lapunk folyó évi 1-ső számában Medán Endre, volt országgyűlési képviselő ur „Unitárius imádsága“ megjelent. Az imádság revíziója nem ment át a kezünkön s ennek következtében megjegyzés nélkül benne maradt egy pár olyan kifejezés, a mely ellenkezik az unitárius fölfogással. Mi nem szoktunk „végzetszerű büntetéseinkről“ beszélni, mivel nem hiszünk a végzetben (fatum). Nem a „nagy Uristen“, hanem a Jézus nevében imádkozunk stb.

Az író öreg ur nem régóta unitárius. Vallásunkat tanulmányozta, megszerette és csatlakozott hozzánk. Látszik gondolata menetéből, arra mutatnak előttünk szokatlan és idegen kifejezései, hogy önállóan formálta meg gondolatait. Az imádság címét módosítanunk kellett volna az „unitárius“ jelző kihagyásával, de miután az nem történt meg, ezuttal szükségesnek láttunk ennyit tájékozásul elmondani.

Szerk.

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI MOZGALMAK.

Uj papjaink. Kiss Károly Petrozsényben jan. 17-én köszöntött be új muukakörébe s jó kedvvel neki is fogott az érdekes missiónak. Beiktató lelkésze Mózes Mihály volt, a ki a zsilvölgyi missiót megteremtette. Bartók Gézát Polgárdiban Józán Miklós esperes januárius 31-én iktatta be. Az ifju pap az egymás iránt való szeretet ápolására és az egyház tovább építésére vállalkozott beköszöntőjében. Kiss Sándor Füzesgyarmat első rendes papja febr. 24-én foglalta el szószékét erős hittel, sok szép gondolattal. Munkásságát örömmel fogadják nemcsak hívei, hanem idegenek is.

Gyulay Árpád pénzügyi tanácsost királyi tanácsossággal tüntette ki a király. A megérdemelt elismeréshez gratulálunk.

Faluvégi Áron számvizsgálót a miniszterelnök p. ü. miniszteri számtanácsossá nevezte ki. A hosszú és fáradhatlan munkásság jutalmát örömmel fogadták budapesti egyházunk tagjai, kik között Faluvégi sok idő óta kiváló buzgóságot fejt ki. Lapunk olvasói előtt is ismeretes ez a név, szellemes és tartalmas cikkeiről.

Fekete Gábor szeretett főgondnoknak családját váratlanul sulyos csapás érte. Veje Bodolla Gábor székelyudvarhelyi törv. elnök elhunyt febr. 9-én. A kitűnő bíró és az előkelő család iránt széles körben nagy részvét nyilvánult meg.

Létay Gábor a lugosi erdőigazgatóság számvevőségi főnöke, — egyh. tanácsos elhunyt jan. 25-én. Nején és fián kívül nagy család gyászolja.

Végh Zsigmond egyh. és püspöki titkárunk sokat szenvedett fia febr. 19-én a szülői háznál elhunyt 19 éves korában. — Ha a szenvedés boldogít, ez az ifju megszerezte az érdemet az örök boldogságra.

Az unitárius tanárok értekezlete ápril. 5-én Székelykeresztúron lesz. Az értekeztet főbb pontjai: elnöki megnyitó, felolvasások: dr. Gál Kelemen: Reformok a középiskolai nevelésbe; Gálfi Lőrinc: Öszinteség a nevelésben; dr. Szolga Ferenc: A természettudományok köréből. Az értekeztet nyilvános lesz. Az érdeklődők szives figyelmét ez uton is felhívjuk rája.

Espereseink től kért cikksorozatunkat Kiss György Sándor esperesével a mai számban megkezdettük.

Theologiai tanároknak az országos tanári nyugdíjintézetbe fölvételéről az ev. ref. konventnek kijelentette a vall. és közokt. miniszter, hogy nem lát elvi akadályt, csak a törvénynek a papképzésre vonatkozó intézkedéseit lehessen mednyugtatóan megszüntetni.

Elhunytak. Özv. Gelei Józsefné Székely Juliánna élete 86-ik évében jan. 21-én Abrudbányán. — Özv. Komis Lászlóné Almádi Juliánna, Boros Sándorné édes anyja 65 éves korában hosszas szenvedés után. Legyen csendes pihenése!

Még mindig tart a nyomdászok strikeja s e miatt lapunk nem állhatott vissza a rendes kerékvágásba, de jó reménységgel biztatnak. Addig is szives türelmet kérünk olvasóinktól. — Az E. K. Tanács köréből s több közérdekű cikk, s a nyugtázás a jövő számra maradt.

Szerkesztői üzenet.

Glosszák cím alatt új rovatot nyithatnánk a januáriusi nyomdász sztrájk jóvoltából, annyi kedves és kevésbé kedves széljegyzet és nyitott levélke jött szerkesztőségünkhöz. — *Egy kis-asszony* azon aggódik, hogy „elfeledkezünk róluk, pedig olyan jól esik hirt hallani a kedves Kolozsvárról. — Kérjük ezután ránk is gondolni, hogy ne legyünk az elfeledtek között.“

Értesítés.

A sicíliai földrengés által sújtottak segélyezésére 47—1909. sz. alatt templomainkban januárius 24-re elrendelt perselygyűjtésből a beérkezés sorrendjében egyházközségenként a következő összegeket vettem kezemhez:

Bágyon 21 K 30 f, Kolozsvár 23 K 34 f, Budapest 10 K, Sepsikőrispatak 22 K, Várfalva 17 K 01 f, Torockószentgyörgy 3 K, Alsó- és Felsőszentmihályfalva 4 K, Székelykaál 5 K 40 f, Bözödújfalva 6 K, Kadács 7 K, Magyarsáros 8 K 78 f, Homoródszentmárton 8 K, Szőkefalva 9 K, Tordatur 10 K 39 f, Csekefalva 10 K, Székelyudvarhely 12 K, Marosvásárhely 12 K 20 f, Mészkö 14 K, Székelykeresztur 12 K, Bözöd 22 K, Sinfalva 30 K, Székelyszentmihály 41 K 34 f, Kövend 30 K, Ürmös 20 K, Vargyas 17 K 54 f, Nagyajta 12 K, Muzsna 4 K, Kőkös 10 K, Felsőrákos 20 K, Gyepes 4 K 75 f, Homoródkeményfalva 12 K 14 f, Lókod 10 K 82 f, Homoródszentpál 35 K, Alsórákos 12 K 70 f, Kálnok 11 K 06 f, Datk 30 K, Oklánd 7 K 70 f, Verespatak 4 K, Pipe 5 K, Bordos 5 K, Magyarzovát 6 K 36 f, Tarcsafalva 10 K, Alsójára 10 K, Nagykedde 10 K, Siménfalva 10 K, Székelyszentmiklós 11 K 83 f, Rava 20 K, Énlaka 20 K, Torda 23 K, Homoródhévíz 28 K, Aranyrákos 42 K 56 f, Derzs 45 K, Marosszentbenedek 2 K 50 f, Adámos 7 K 60 f, Szentháromság és Kisadorján 7 K 20 f, Sepsiszentkirály 10 K, Nyárádszentmárton 10 K 02 f, Nyomát 10 K, Deésfalva 11 K 30 f, Sárd 12 K 10 f, Árkos 12 K 58 f, Kissolyos 18 K 28 f, Tordátfalva 22 K 50 f, Ujszékely 32 K 70 f, Iszló 1 K, Recsenyéd 6 K, Homoródszentpéter 18 K 98 f, Komjátsszeg 20 K, Homoródjánosfalva 24 K, Homoródbásfalva 27 K 14 f, Dombó 24 K 10 f, Firtosváralja 5 K, Csehétfalva 5 K, Fiátfalva 9 K, Nyárádszentlászló 10 K, Gagy 13 K 50 f, Városfalva 14 K 90 f, Firtosmartonos 19 K 48 f, Szentábrahám 14 K 10 f, Szentgerince 20 K, Magyarzsákod 10 K 50 f, Polgárdi 17 K 98 f, Szabéd 4 K 30 f, Szentiványlaborfalva 15 K, Ikland 1 K, Kénös 10 K 60 f, Harangláb 3 K 62 f, Kőrispatak 6 K 50 f, Homoródmás 46 K, Karácsonfalva 15 K, Alsóboldogasszonyfalva 17 K, Medesér 23 K. Összesen 93 egyházközségből 1376 K 70 f, amit a mai napról beküldöttem a Magyar Általános Takarékpénztárnak Budapestre, értesítvén erről az olaszországi segélybizottságot.

Abban nem kételkedhettem, hogy a mi unitárius népünk meghallja a segélykiáltást és szívére veszi a sicíliai földrengés által sújtottak szerencsétlen sorsát, de hogy ez iránt tett felhívásomnak ily szép eredménye lesz, ezt alig reméltem. Mert ez az eredmény nemcsak szép, de szerintem valóban meglepő, s ezért nem mulaszthatom el híveink ezen áldozatkészsége fe-

lett teljes elismerésemet nyilvánítani. Lám, mily segítségére lehetnének egymásnak is egyházi szükségünkben például egy templomban egy paplak, egy iskolaház felépítésénél, ha szívünk azért összedobbanva kezét fogunk. Mert tegye csak szívére kezét bárki szeretett hiveim közül, a ki ezen 1376 kor. 70 fillérhez filléreivel vagy koronáival hozzájárult vagy más uton adakozott a szicilliak segélyezésére s kérdem, szegényebbnek érzi e magát? Ellenkezőleg, nem azt érzi e, mintha gazdagabb lett volna egy jó, egy szép, egy nemes cselekedettel, a minek értékét számokban kifejezni nem lehet? Vajha ez tanulságot szolgáltatna mindnyájunknak egyházunk iránt is, az itt-ott nyilvánuló szükséghez képest az áldozatkészségre.

Miután nem lehetetlen, hogy egy-két egyházközségünkől, a honnan a mai napig nem jött be hozzám a templomban esetleg még gyült perselypéNZ, később fog az nekem beküldetni, arról én is szintén később tehetem meg az értesítést.

Kolozsvár, 1909. február 12.

Ferencz József s. k.,
unitárius püspök.

Pályázat vallástanári állásra.

A kolozsvári unitárius kollegium igazgatósága 1909. évi szept. hó 1-én elfoglalandó vallástanári állásra pályázatot hirdet. Évi fizetés 2400 K, az államtól 200 K fizetékiegészítés, rendes tanárrá megválasztása napjától számítva ötször 5 évenként 200 K, ötödéves korpótlék, lakáspénz évi 900 K és jogot nyer a fizetési fokozatokhoz üresedés szerint szabályszerű előléptetésre. A megválasztandó köteles tagja lesz az országos tanári nyudij-intézetnek. Pályázhatnak azok a lelkészek és lelkészjelöltek, a kik az 1909. évi főtanács által megállapított szabályzat szerinti vallástanári képesítéssel bírnak, vagy igazolják, hogy a szabályzatnak életbelépését megelőzőleg valamely állami vagy felekezeti középiskolánál három éven át, mint hittoktatók működtek. Az okmányokkal kelően fölszerelt pályázati folyamodványok 1909. évi június hó 15. napjáig a Méltóságos és Főtisztelendő E. K. Tanácshoz címzetten az alulírt igazgatósághoz küldendőek be.

A kolozsvári unitárius kollegium igazgatóságának 1909. évi február hó 25-én tartott üléséből.

Gál Jenő, isk. felügyelő gondnok

Dr. Gál Kelemen, igazgató.

